

20.06.2022.

Sveicināti LIFE GoodWater IP ceturtajā Ziņu Lapā!

Vasaras Saulgrieži jau klāt un ir iznākusi arī LIFE GoodWater IP kārtējā Ziņu Lapa. Tajā stāstīsim:

- Svarīgi jaunumi – ir apstiprināti Latvijas upju baseinu apgabalu plāni
- Attīries upes plūsmā
- Mežu apsaimniekošana upju un ezeru krastos labākai ūdeņu kvalitātei
- Ainavu tūres – veids kā saskaņāt dabā vairāk
- Life programmas jubilejas talkā ravējām puķu sprigani
- Lauksaimniekus un mežsaimniekus lūdzam aizpildīt mūsu aptaujas anketu
- Projekta partneris tuvplānā – Meža zinātnes institūts “Silava”

Lustīgu līgošan'

Lai tālu skan, lai tālu skan!

**Auseklis Baušķenieks (1910-2007), Upe. 1975/80. Kartons, eļļa. 100 x 80cm.
Latvijas Nacionālās mākslas muzeja kolekcija. Inv. nr. AG-1699**

**SVARĪGI JAUNUMI - APSTIPRINĀTI LATVIJAS UPJU
BASEINU APGABALU PLĀNI**

Foto: goodwater.lv

19. aprīlī ir apstiprināti visu četru Latvijas upju baseinu - **Daugavas, Gaujas, Lielupes un Ventas** - apgabalu apsaimniekošanas un plūdu risku pārvaldības plāni 2022.–2027. gadam. Šie dokumenti tiek izstrādāti ar mērķi sabalansēt vides un saimnieciskās vajadzības ūdens resursu lietošanā un apsaimniekošanā, kā arī apzināt un mazināt plūdu riskus.

Lasīt vairāk

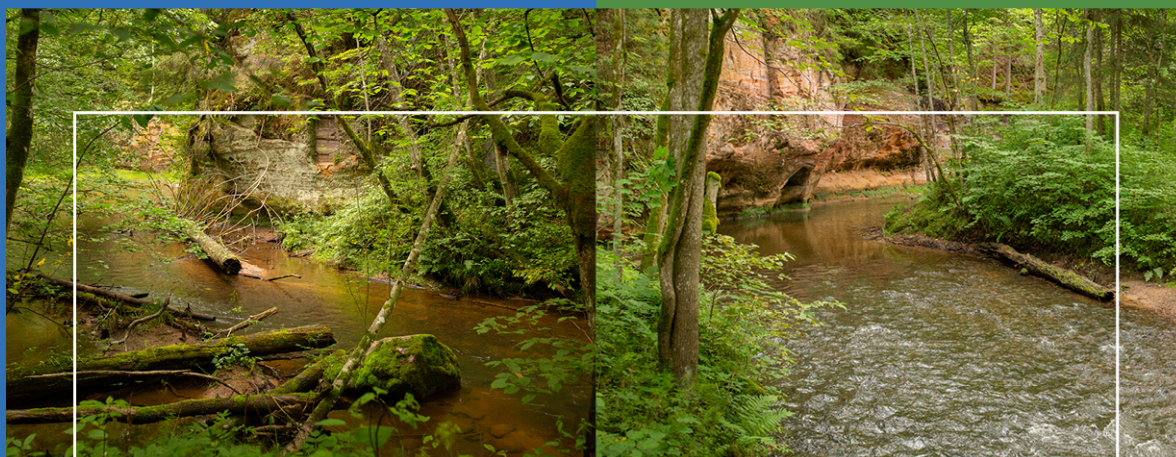

Foto: Mārtiņš Plūme

ATTĪRIES UPES PLŪSMĀ

Mūsu „LIFE GoodWater IP“ projekta eksperte un Latvijas Universitātes pētniece **Linda Uzule** šī gada pavasara numurā žurnālā „IEVA DZĪVO ZAĻI“ izglītoja lasītājus par Latvijas upēm, sniedzot interesantus faktus par to, ka **Latviju noteikti varam ierindot upju lielvalstu**

sarakstā, bet tajā pašā laikā, uz pasaules fona Latvija noteikti nav ierindojama starp valstīm, kas var lepoties ar tīrākajām upēm un ezeriem.

Kāpēc tā un ko darīt? Šos un citus faktus lasi raksta pilnajā versijā!

Lasīt vairāk

MEŽU APSAIMNIEKOŠANA UPJU UN EZERU KRASTOS LABĀKAI ŪDEŅU KVALITĀTEI

Zane Lībiete, Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava," Ieva Rove, Kate Beresņeva AS "Latvijas valsts meži"

*Foto: Upē sakrituši koki ievērojami bloķē straumi – nevēlams process.
Ilze Pauliņa, Zane Lībiete*

Kāpēc ir svarīgi aizsargāt upju un ezeru piekrastes?

Latvija ir gan mežiem, gan ūdeņiem bagāta valsts, un tas nozīmē, ka liela daļa no mūsu vairāk nekā 12 000 upēm un vairāk nekā 2000 ezeriem daļēji vai pilnīgi atrodas mežā. Pareizi apsaimniekoti meži iekšzemes ūdeņu piekrastes joslās var būtiski palīdzēt samazināt piesārņojumu no lauksaimniecības teritorijām, kā arī no platībām, kur tiek veikti meža apsaimniekošanas pasākumi. Turklāt tie ir ekotoni – saskares joslas starp divām dažādām ekosistēmām, kam parasti raksturīga ievērojama bioloģiskā daudzveidība. Arī ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām esošos piekrastes mežos nereti ir sastopamas retas un interesantas sugas un to dzīvotnes.

Ūdensobjekti saista dažādas ekosistēmas un dažādus zemes izmantošanas veidus. Upju un ezeru krastos Latvijā tiek noteiktas 10-500 m platas aizsargjoslas. Aizsargjoslas platums ir atkarīgs no ūdensobjekta lieluma. Šo aizsargjoslu mērķis ir samazināt piesārņojumu, novērst augsnes eroziju un saglabāt apvidum raksturīgo ainavu. Nozīmīgākās ūdens kvalitātes problēmas ezeros, upēs un arī Baltijas jūrā rada slāpekļa un fosfora ieskalošanās. Tieši šie ķīmiskie elementi ir “atbildīgi” par ūdensobjektu aizaugšanu, kas nozīmē arī būtiskas pārmaiņas ūdenī mītošo organismu dzīves vidē. Negatīvas sekas rada arī smalku augsnes daļiņu ieskalošanās ūdensobjektos jeb sedimentācija un ūdens saduļķošanās.

Jāveicina piekrastes mežu spēja aizturēt piesārņojuma nokļūšanu ūdeņos un novērst krastu noskalošanos

Piekrastes mežu apsaimniekošanā svarīgākais ir nodrošināt to ekoloģiskās funkcijas – spēju aizturēt piesārņojumu un novērst augsnes noskalošanos no krastiem. Pareizi strukturēta piekrastes josla darbojas kā efektīvs filtrs. Tajā augošie augi gan mehāniski aiztur augsnes daļiņas, gan arī slāpekli un fosforu uzņem ar saknēm, jo slāpekļi un fosfors vienlaikus ir arī augiem nepieciešamas barības vielas.

Foto: Bebru darbība var dažādot vidi piekrastes joslā.
Ilze Pauliņa, Zane Lībiete

Foto: Neveiksmīgs sugu sastāvs piekrastes joslā – dominē egles, kuru nobiras paskābina augsni.
Ilze Pauliņa, Zane Lībiete

Kā apsaimniekot piekrastes joslas?

Mežainu piekrastes joslu apsaimniekošanā ir spēkā daži vienkārši principi. Piekrastes joslai jābūt daudzveidīgai. Tajā saglabājami dažāda vecuma un dažāda izmēra koki, priekšroku dodot lapu koku sugām, sevišķi tiešā ūdens tuvumā, jo ūdenī iekritušas koku lapas ir daudz vērtīgāka barība ūdens dzīvniekiem nekā, piemēram, egļu skujuas. Turklāt skujuas ūdeni padara skābāku, un arī tas ir nevēlami. Piekrastes joslā nav vēlamas baltalkšņu tīraudzes, jo baltalksnis bagātina vidi ar slāpekli, turklāt zem baltalkšņu vainagiem parasti neizveidojas vitāla un saslēgta zemsedzes augu sega, kas savukārt rada papildu augsnes noskalošanās riskus.

Jebkādi mežsaimnieciskie pasākumi piekrastes joslā jāveic saudzīgi. Jāizvairās no pasākumiem, kas var sablīvēt vai, tieši otrādi, pārlietu uzirdināt augsni, piemēram, no smagās tehnikas pārvietošanās ūdens tuvumā (vismaz 10 m platā joslā), kā arī no augsnes gatavošanas. Ciršanas atliekas no krastam tuvākajiem 10 m būtu jāpārvieto tālāk, lai novērstu to sadalīšanās rezultātā atbrīvojušos barības vielu nonākšanu ūdenī.

Rūpīgi jāvērtē bebru darbība un tās ietekme. Ir gadījumi, kad bebru veiktie vides pārveidojumi ūdens kvalitātei nāk par labu. Piemēram, bebri, selektīvi barojoties upju un ezeru krastos, mozaikveidā nograuž veģetāciju, veidojot laucītes, kur ataug vitāli zemsedzes augi. Bebri arī palielina atmirušās koksnes apjomu krastā un ūdenī, un atmirusī koksne ir nozīmīga dzīvotņu nodrošināšanā. Tomēr, ja bebru darbības rezultātā tiek būvēti aizsprosti vai veidoti sagāzumi tādā mērā, ka tie traucē upes tecējumam, bebru darbība ir jāierobežo. Ūdeņiem upē ir jāplūst!

Projekta LIFE GoodWater IP ietvaros Aģes pietekas Toras krastos AS "Latvijas valsts meži" veic piekrastes joslas dažādošanu un pastaigu takas izbūvi saskaņā ar Latvijas Mežzinātnes institūta "Silava" zinātniski pamatotām rekomendācijām, kas palīdzēs sabiedrībai iepazīties ar videi draudzīgā meža apsaimniekošanā pielietotajiem principiem un sniegs pozitīvas emocijas.

Foto: 1) Piekrastes joslā, tiešā ūdens tuvumā vēlams veicināt lapu koku ieviešanos un mozaikveida veģetācijas veidošanos. Ilze Pauliņa, Zane Lībiete.

2) Atmirusī koksne, kas netraucē upes plūdumu, sevišķi liela izmēra kritālas, būtu jā saglabā, jo tās nodrošina paslēptuves un dzīvotnes ūdens organismiem. Ilze Pauliņa, Zane Lībiete.

Foto: Aivars Ivbulis

VEIDS KĀ SASKATĪT DABĀ VAIRĀK

Kas ir Ainavu tūres?

Ainava un tās elementi ir cieši saistīti ar bioloģisko daudzveidību un tieši tādas ainavas, kas mums vislabāk patīk – daudzveidīgas, bet harmoniskas, mierīgi krāsainas, ceļa, upju un mežmalu līkumu rotātas, dabas skaņu un smaržu bagātas, ir tās, kurās ir visaugstākā bioloģiskā daudzveidība. Tāpēc arī Latvijas Dabas fonds pirms vairākiem gadiem pievērsās ainavu tēmai, lai skaidrotu ainavas elementu saistību ar dabas daudzveidību un aicinātu cilvēkus savā sētā, pagalmā, lauku īpašumā saudzēt un uzturēt tos. Līdzās citiem pasākumiem un darbībām ainavu tēmā, LDF izveidoja arī īpašu pasākuma konceptu, kas apvieno gan dabas izziņu, gan ainavas pieredzēšanu – tā radās Ainavu tūres.

Foto: Aivars Ivbulis

Ainavu tūres ir pasākums dabā, kura mērķis ir parādīt ainavas dažādos aspektus un uzrunāt tās dalībniekus dažādos veidos - palīdzēt cilvēkiem ainavu "lasīt" un saredzēt tajā jaunus slāņus un vēstījumus. Ainavu tūre apvieno pārgājienu ar dabas eksperta stāstījumu, kas sniedz jaunas zināšanas un izpratni par dabas procesiem, kultūrvēstures izziņāšanu, kā arī ainavas pieredzēšanu caur skaņas piedzīvojumu, jo katrā Ainavu tūrē notiek arī neliels koncerts. Koncertā ainava darbojas kā dabiska "dekorācija", uzstāšanās telpa, kas organiski saspēlējas ar mūziķu sniegumu – vai tā ir tautasdziesmu skandēšana Latgales pauguros, levas Akurāteres dziesmas Gaujas krastu ietvarā vai Ainara Mielava uzstāšanās zem simtgadīgiem ozoliem parkveida pļavā. Līdz ar Ainavu tūrēm mēs vēlamies parādītu ainavu kā dziļu un daudzslāņainu pieredzi, stāstīt par to, kā ainava veidojas, kā to veidojam mēs – jo tieši mūsu rīcības šodien noteikt to, kāda ainava būs jāpieredz nākamajām paaudzēm, un nepiemirst arī to, ka jebkura ainava veido un ietekmē arī mūs.

Foto: Aivars Ivbulis

Foto: Vija Kurpniece un Viktors Malaševskis, Zaiga Brača, Ērika Lagzdiņa un Agnese Kalniņa

2022. gadā Ainavu tūrēs **vadošā tēma bija pilsēta un ūdeņi tajās**. Pilsētas, pretēji populārajam priekšstatam par urbānajiem džungļiem, arī ir mājvieta daudzām dzīvajām būtnēm, un to daudzveidība ir īpaši augsta vietās ar ūdeņu klātbūtni. Tāpēc Ainavu tūrēs aicinām iepazīt un novērtēt dabu un ūdeņus pilsētā.

Cilvēki, kas piedalījušies Ainavu tūrēs, mēdz teikt, ka pēc šī notikuma viņiem ir gluži vai atvērušās acis un viņi ir ieraudzījuši to, kam iepriekš nepievērsa uzmanību. Cilvēku lielā atsaucība dalībai šajos pasākumos apliecina, ka šādas zināšanas un pieredze cilvēkiem ir nepieciešamas, un, pateicoties projektu finansējuma sniegtajai iespējai, mēs varam tādās dot bez maksas un augstā kvalitātē.

RAVĒJĀM PUĶU SPRIGANI

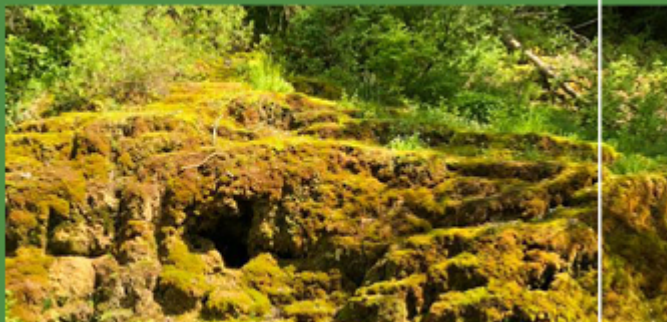

Foto: Agnese Rudusāne, LIFE LatviaNature IP

Šogad LIFE programma svin **30 gadu jubileju**. Lai atzīmētu šo notikumu, abi Latvijas Integrētie projekti - LIFE GoodWater IP un LIFE-IP LatViaNature - rīkoja invazīvās puķu spriganes (*Impatiens glandulifera*) ravēšanas talku dabas liegumā "Raunas Staburags", ierobežojot invazīvā auga izplatību gar un ap Raunas upi. Talkā piedalījās LIFE projektu īstenoņtāji, kopumā gandrīz 30 dalībnieku.

[Lasīt vairāk](#)

APTAUJA

Turpmākajos gados LIFE GoodWater IP plāno informēt lauksaimniekus un mežsaimniekus par to, kā ūdeņiem labvēlīgāk saimniekot upju un ezeru piekrastēs. Lai to izdarītu veiksmīgāk, mums ir ļoti svarīgi noskaidrot, kā prasmīgāk sazināties ar šo jomu pārstāvjiem. Ja pats esi mežsaimnieks vai lauksaimnieks, **lūdz aizpildi anketu**. Ja tādi ir Tavu draugu, paziņu vai kolēģu lokā, lūdzu pārsūti šo anketu viņiem.

[Aptauja mežsaimniekiem](#)

[Aptauja lauksaimniekiem](#)

PROJEKTA PARTNERIS TUVPLĀNĀ – MEŽA

ZINĀTNES INSTITŪTS "SILAVA"

Zane Lībiete

LVMI Silava vadošā pētniece, GoodWater koordinē kopējo institūta darbu projekta ietvaros un atbild par zinātniski pamatotu vadlīniju izstrādāšanu ūdens kvalitātes aizsardzības struktūru ierīkošanai meža ekosistēmās.

Dagnija Lazdiņa

LVMI Silava vadošā pētniece, iesaistās ar augsnes ielabošanu saistītu pasākumu analīzē, kā arī strādā ar inovatīviem ūdens kvalitātes aizsardzības risinājumiem, piemēram, ārvalstu pieredzes šķēldas bioreaktoru izmantošanā pārnesi.

Jānis Vuguls

LVMI Silava pētnieks, atbild par projekta administratīvo koordināciju no institūta puses un iesaistās ar mežkopību saistītu jautājumu izpētē un risināšanā.

Toms Štāls

LVMI Silava zinātniskais asistents, atbild par vides parametru mērījumiem un paraugu ņemšanu meža demonstrācijas teritorijās. Balstoties uz GoodWater datiem, Toms Latvijas Universitātē izstrādā doktora disertāciju par ekoloģiski funkcionālām ūdensteču aizsargoslu perspektīvām Latvijā.

Līga Pentjuša

LVMI Silava mežkopības tehniķe, Goodwater meža demonstrācijas objektā veic zemeszemes veģetācijas uzskaiti un analīzi kopsakarībā ar pārējiem vides parametriem. Šī gada pavasarī Līga par šo tēmu Latvijas Universitātē teicami aizstāvēja bakalaura darbu, un plāno pētījumus turpināt maģistrantūras ietvaros.

Ilze Pauliņa

GoodWater projektā regulāri apseko demonstrācijas objektus un fotogrāfijās uztver to noskaņu dažādos gadalaikos. Ilze ir atbildīga par komunikāciju un dažādos publiskos pasākumos palīdz lieliem un maziem iepazīt meža un ūdens attiecības caur spēlēm un vizuālajiem materiāliem.

Izdevumu sagatavoja:

Margarita Apine

LIFE GoodWater IP komunikācijas vadītāja, Pasaules Dabas Fonds

✉ mapine@pdf.lv ☎ +371 26463899

©Izdevums ir LIFE GOODWATER IP īpašums,
aicinām to izmantot un pārpublicēt, lietojot atsauci uz projektu.

Integrētais projekts "Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai" (LIFE GOODWATER IP, LIFE18 IPE/LV/000014) ir saņēmis finansējumu no Eiropas Savienības LIFE Programmas un Valsts Reģionālās attīstības aģentūras.

Šī informācija atspoguļo tikai LIFE GOODWATER IP projekta partneru viedokli un Eiropas Klimata, infrastruktūras un vides izpildaģentūra neatbild par to kā tiek izmantota šeit paustā informācija.

Projekts "Latvijas upju baseinu apsaimniekošanas plānu ieviešana laba virszemes ūdens stāvokļa sasniegšanai" | LIFE 18 IPE/LV/000014 | LIFE GoodWater IP

Īstenošanas laiks 2020. - 2027. g.

Projekta budžets - Projekta kopējais budžets ir 14 463 050 EUR, tajā skaitā ES LIFE programmas finansiālais ieguldījums 8 677 830 EUR, Valsts reģionālās attīstības aģentūras Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālais ieguldījums 4 372 616 EUR un projekta partneru līdzfinansējums 1 517 604 EUR.

Projektu finansē:

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

Maskavas iela 165, Rīga, LV-1019

Tālr.: +371 67032016 | mob. tālr.: +371 29161173

goodwater@lvgmc.lv

Piesakies jaunumiem, rakstot uz e-pastu

goodwater@lvgmc.lv

Atteikties no vēstuļu saņemšanas

